

[Rahbæk Møller]

som Danmarks Statistik. Men tilsammen er det en ganske betragtelig del af den offentlige forskning, der finder sted på sektorforskningsinstitutionerne, nemlig knap halvdelen. Der er her tale om forskning målt efter forskningsårsværk. Målt efter mængden af kvalitetsforskning er der næppe nogen, der vil hævde, at halvdelen finder sted ved sektorforskningsinstitutionerne.

I denne konstatering ligger ingen kritik af den enkelte medarbejder ved forskningsinstitutionerne. Forklaringen skal søges et helt andet sted, nemlig i deres ministerielle oprindelse. Stort set alle sektorforskningsinstitutioner er oprettet, fordi de forskellige ministerier som led i deres almindelige virksomhed har fundet behov for særlige institutioner, der kunne forsyne dem med nødvendig baggrundsviden. Heri ligger intet ondt, tværtimod, men en beklagelig følgevirkning har været, at ministerierne og styrelserne har haft en tendens til at betragte forskerne på sektorforskningsinstitutionerne som en slags embedsmænd.

Det debatteres ofte, hvor grænsen for embedsmænds ytringsfrihed bør ligge. Det er ikke hensigten at tage denne diskussion op her. Det er nok at konstatere, at selv om grænserne kunne være videre, ligger der i embedsmandsinstitutionen et krav om fortrolighed, der i visse situationer kan medføre begrænsninger i ytringsfriheden.

Men forskning kræver frihed, hvis den skal trives. Det ville være utænkeligt, at en forsker på en højere læreanstalt kunne blive pålagt ikke at måtte udtale sig om et emne, som vedkommende var ekspert i, eller for den sags skyld et hvilket som helst andet emne, men det kan en forsker på en sektorforskningsinstitution risikere.

Ytrings- og publiceringsfrihed er fundamental for forskningen, og så længe disse friheder ikke er lige så selvfølgelig rettighe-der på sektorforskningsinstitutionerne som på universiteterne og de højere læreranstalter, vil sektorforskningen have et andenrangspræg, der forhindrer, at sektorforskningen kan spille den rolle i forskningsverdenen, som den burde, og dermed kan den blokere for, at resultaterne fra grundforskningen på universiteterne i tilstrækkeligt omfang bliver taget i brug i sektorforskningen og i den praktiske anvendelse.

I den forbindelse er det ikke tilstrækkeligt, som Miljøministeriet gør, at garantere publiceringsfrihed for færdige resultater. Friheden må også gælde offentliggørelse af delresultater og ret til i almindelighed at udtale sig om emner, som den pågældende forsker har kendskab til via sit arbejde.

For fuldstændighedens skyld skal nævnes, at i to tilfælde kan også en forsker være nødt til at pålægge sig selv fortrolighed.

Det ene drejer sig om det helt selvfølgelig forhold, at hvis en forskningsinstitution får adgang til fortrolige oplysninger fra borgere og virksomheder, må de naturligvis behandles fortroligt og kun anvendes i forskning i anonymiseret form efter de regler, der nu engang gælder for anvendelse af fortrolige oplysninger i forskningen.

Det andet vedrører kontraktforskning. Hvis en forsker påtager sig at skrive en rapport for en kunde, er det naturligt, at kunden stiller krav om at se den først og ikke skulle læse resultaterne i avisen, før kunden selv har haft lejlighed til at se den. Men det er væsentligt, at dette forhold kun anvendes til tidsbegrænsede fortrolighedskrav på baggrund af veldefinerede opgaver og ikke til almindelig nægtelse af ytringsfriheden, som det praktiseres i Miljøministeriet.

Nu er det ikke kun manglende ytrings- og publiceringsfrihed, der er et problem. Stort set alle sektorforskningsinstitutioner udfører som led i deres virke udrednings- og andre pligt opgaver. Det skal de også, men det er væsentligt, at der ved siden af pligt opgaverne er plads til at udføre langsigtet forskning, også for på længere sigt at sikre kvaliteten af det udredningsarbejde, der foretages. Derfor bør alle sektorforskningsinstitutioner have garanteret en basisbevilling til langsigtet forskning. Resten af arbejdstiden kan så bruges til pligtarbejde for styrelserne eller til kontraktforskning for betalende kunder. Derved vil sektorforskningens forhold blive tilnærmet de højere læreranstalters. Her har forskerne jo også forpligtelser ud over at forske, nemlig til at varetage undervisning og administration.

Hvor store disse basisbevillinger skal være, skal der ikke tages stilling til her; de kan jo heller ikke fastsættes med samme procentdel af driftsudgifterne for så forskellige institutioner som Danmarks Statistik og Risø, Socialforskningsinstituttet og Ferskvandslabora-